МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет магістерської підготовки
Кафедра публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності

Магістерська кваліфікаційна робота

на тему: Формування й удосконалення політики охорони та безпеки праці

Виконала студентка 2 курсу
групи МПУ-18 з/ф
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
Букова Олександра Олексіївна

Керівник к.е.н., доц.
Смірнова Катерина Володимирівна

Консультант

Рецензент ОДЕКУ, к.е.н., доц.,
Дем'яненко Світлана Георгіївна

Одеса 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет магістерської підготовки
Кафедра публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри_____
Павленко О.П.
"28" жовтня 2019 року

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Буковій Олександрі Олексіївні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Формування й удосконалення політики охорони та безпеки праці
керівник роботи Смірнова Катерина Володимирівна, к.е.н., доц.,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом закладу вищої освіти від "18" жовтня 2019 року №235-С
2. Строк подання студентом роботи 09 грудня 2019 р.
3. Вихідні дані до роботи нормативно-правові акти, матеріали наукових та періодичних видань, статті фахових збірників наукових робіт, розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали сайтів мережі Інтернет з питань охорони, безпеки та гігієни праці, формування превентивної культури охорони праці, основних напрямів реформування та удосконалення системи управління охороною праці в сучасних умовах
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
1. Теоретичні засади формування та реалізації державної політики України у сфері охорони та безпеки праці.
2. Аналіз стану охорони та безпеки праці в Україні в сучасних умовах.
3. Напрями забезпечення та удосконалення політики охорони і безпеки праці.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
1. Загальні принципи державної політики в галузі охорони праці. 2. Основні суб'єкти реалізації державної політики у сфері охорони праці. 3. Рівні нормативно-правового регулювання охорони праці в Україні. 4. Іноземний

досвід у галузі охорони та безпеки праці. 5. Аналіз сучасного стану охорони праці в Україні. 6. Діаграма кількості нещасних випадків по регіонах України за 2017-2018 рр. та причин настання нещасних випадків зі смертельним наслідком. 7. Основні причини необхідності вдосконалення державного регулювання БГП в Україні. 8. Проблеми та порушення, виявлені при перевірках на підприємствах Одеської області. 9. Напрями консультації між роботодавцями та працівниками у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників. 10. Елементи проактивного підходу з поліпшення стану БГП на підприємствах.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 28 жовтня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1.	Робота з літературними джерелами	28.10.19-03.11.19	85	добре
2.	Робота на розділом 1 «Теоретичні засади формування та реалізації державної політики України у сфері охорони та безпеки праці»	04.11.19-13.11.19	90	відмінно
3.	Робота над розділом 2 «Аналіз стану охорони та безпеки праці в Україні в сучасних умовах»	14.11.19-23.11.19	85	добре
4.	Рубіжна атестація	18.11.19-23.11.19	85	добре
5.	Робота над розділом 3 «Напрями забезпечення та удосконалення політики охорони і безпеки праці»	24.11.19-06.12.19	80	добре
6.	Оформлення роботи	06.12.19-09.12.19	90	відмінно
7.	Здача роботи на кафедру	09.12.19		
8.	Перевірка на плагіат	09.12.19-12.12.19		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		86	добре

Студент _____ **Букова О.О.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ **Смірнова К.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

А Н О Т А Ц І Я

на магістерську кваліфікаційну роботу на тему:

«Формування й удосконалення політики охорони та безпеки праці»

Буковой Олександри Олексіївни

Актуальність теми. Сучасний стан економічних відносин, розвиток нових форм власності, нарощування обсягів виробництва та курс на європейську інтеграцію України потребують принципово нових підходів до питань промислової безпеки та охорони праці у державі, змін ідеології власників підприємств щодо відповідального ставлення до життя та здоров'я працівників. Державна політика у сфері охорони праці наразі є невід'ємним компонентом загальнодержавної політики, оскільки нові умови господарювання висувають захист життя та здоров'я людини у виробничій діяльності на пріоритетне місце.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних засад та визначення основних принципів і напрямів державної політики в галузі охорони праці, виявлення шляхів вдосконалення державного регулювання безпеки та охорони праці в сучасних соціально-економічних умовах.

Завданнями роботи є: дослідити завдання та принципи державної політики України у сфері охорони та безпеки праці; розглянути стан нормативно-правового забезпечення, вивчити кращий закордонний досвід та перспективи міжнародного співробітництва України у галузі охорони та безпеки праці; проаналізувати сучасний стан та актуальні проблеми розвитку вітчизняної системи безпеки й охорони праці; виокремити актуальні напрями формування превентивної культури охорони праці для забезпечення безпечних умов праці; виявити напрями вдосконалення державного регулювання безпеки й охорони праці в Україні за сучасних умов.

Об'єктом дослідження є державна політика в галузі охорони праці.

Предметом дослідження є сукупність інструментів і напрямів щодо забезпечення охорони та безпеки праці в сучасних умовах.

Методи дослідження: методи логічного узагальнення, системного аналізу та синтезу, спостереження, описовий, порівняльний, графічний тощо.

Теоретичне значення дослідження полягає в дослідженні сучасного стану та перспективних напрямів удосконалення системи управління охороною праці у вітчизняних реаліях.

Результати роботи рекомендовано використовувати в роботі органів державної служби, підприємств тощо.

Структура магістерської кваліфікаційної робота включає: основна частина – 95 стор.; таблиць – 5; рисунків – 14; літературних джерел – 35.

Ключові слова (5-10): охорона праці, культура охорони праці, умови праці, виробничий травматизм, безпека праці, гігієна праці, державне регулювання безпеки й охорони праці.

S U M M A R Y

for master's qualification work on the topic:
«Formation and improvement of occupational safety and health policy»
Bukovoi Oleksandry Oleksiivny

Actuality of theme. The current state of economic relations, the development of new forms of ownership, the growth of production volumes and the course for European integration of Ukraine require fundamentally new approaches to the issues of industrial safety and labor protection in the country, changes in the ideology of business owners regarding the responsible attitude to the life and health of workers. State labor protection policy is now an integral part of national policy, as new economic conditions put priority on protecting life and health of a person in industrial activity.

The purpose of the master's qualification work is to study the theoretical foundations and to determine the basic principles and directions of state labor protection policy, to identify ways to improve state regulation of safety and labor protection in modern socio-economic conditions.

The tasks of the work are: to investigate the tasks and principles of state labor protection policy of Ukraine; to consider the state of regulatory support, to study the best foreign experience and prospects of Ukraine's international cooperation in the field of occupational safety and health; to analyze the current state and current problems of the development of the domestic safety and health system; to identify the current directions of formation of preventive culture of labor protection for ensuring safe working conditions; to identify directions of improvement of state regulation of safety and labor protection in Ukraine under current conditions.

The object of research is the state labor protection policy.

The subject of the study is a set of tools and directions for ensuring occupational safety and health in modern conditions.

Research methods: methods of generalization, system analysis and synthesis, observation, descriptive, comparative, graphical, etc.

The theoretical significance of the study lies in the study of the current state and perspective directions of improving the system of management of occupational safety in domestic realities.

It is recommended to use the results of work in the work of public service bodies, enterprises, etc.

The structure of the master's qualification work includes: the main part - 95 pages; tables - 5; drawings - 14; literary sources - 35.

Keywords (5-10): occupational safety, occupational safety culture, working conditions, occupational injuries, occupational safety, occupational health, state regulation of occupational safety and health.

ЗМІСТ

ВСТУП……..…….. 7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ..... 10
1.1. Державна політика України у сфері охорони та безпеки праці: сутність, завдання та принципи……..... 10
1.2. Нормативно-правове регулювання у галузі охорони та безпеки праці в Україні..... 19
1.3. Іноземний досвід та міжнародне співробітництво України у галузі охорони та безпеки праці..... 28
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ ОХОРОНИ ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ…….. 41
2.1. Аналіз сучасного стану охорони праці в Україні 41
2.2. Основні причини необхідності вдосконалення державного регулювання безпеки та охорони праці в Україні 53
2.3 Формування превентивної культури охорони праці для забезпечення безпечних умов праці 60
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ОХОРОНИ І БЕЗПЕКИ ПРАЦІ……. 70
3.1. Діяльність Головного управління держпраці в Одеській області в забезпеченні охорони та безпеки праці…….. 70
3.2. Основні напрями реформи та удосконалення системи управління охороною праці……..……. 80
ВИСНОВКИ……. 93
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ…… 96

ВСТУП

В сучасних умовах проблема охорони праці є досить актуальною, оскільки комфортні й безпечні умови праці − один з основних факторів, який впливає на продуктивність і безпеку праці, здоров'я працівників, а відповідно й на результати діяльності організацій та підприємств [22]. Охорона праці як система, головним спрямуванням якої є забезпечення належного рівня безпеки праці та виробничого середовища, відіграє вагому роль у реалізації державної політики щодо покращення умов праці. За умов існування ринкових відносин зростає значення діяльності держави із захисту людини в процесі праці. Особливої актуальності набуває створення такої нормативно-правової бази, яка б забезпечувала економічну зацікавленість роботодавців у створенні безпечних умов праці на підприємствах [34]. Тому створення належних умов праці на кожному робочому місці, безпека та охорона праці стали найактуальнішими проблемами в Україні, оскільки має місце високий рівень виробничого травматизму, професійної захворюваності та смертності на виробництві серед осіб працездатного віку [22].

Особливого значення набуває завдання зміни ставлення роботодавця і працівника до проблем, безпосередньо пов’язаних з безпекою праці, підвищення рівня освіти спеціалістів і працівників усіх рівнів з питань охорони праці [34].

Життя та здоров’я працівника на робочому місці – одне з основних прав людини, законодавчо затверджене, тому створення належних здорових та безпечних умов роботи для кожного працівника, безпека та охорона праці стали найактуальнішими проблемами в Україні. Створення повноцінних умов для відтворення, збереження і розвитку робочої сили, соціальна захищеність людей найманої праці через безпеку та охорону праці на робочому місці має реально стати загальнонаціональним пріоритетом держави [23].

Проблема безпеки та охорони праці останнім часом набула особливої актуальності, оскільки на вітчизняних підприємствах і в організаціях допущено низку резонансних аварій зі значними людськими й матеріальними втратами. Серед науковців і практиків, які зробили вагомий внесок та ґрунтовно займаються дослідженням цього питання, досліджують стан та динаміку виробничого травматизму в Україні, основні причини його виникнення і негативних наслідків варто виділити С. Богданова, О.Бондарчука, С. Вечурко, В. Грибана, С. Гриньова, В. Гринюка, Ю. Древаль, В. Дудіна, О. Костенко, М. Кравченко, І. Лагутіну, М. Лисюка, А. Пшонку, С. Сторчака, В. Чудовського, О. Яковлєва, В. Яцкін та інших. Водночас, слід зазначити, що у вітчизняній науці державного управління нині бракує досліджень, присвячених пошуку дієвих шляхів удосконалення державного регулювання безпеки й охорони праці в системі соціального захисту працездатних громадян [23].

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних засад та визначення основних принципів і напрямів державної політики в галузі охорони праці, виявлення шляхів вдосконалення державного регулювання безпеки та охорони праці в сучасних соціально-економічних умовах.

Досягнення поставленої мети обумовило вирішення низки завдань:

- дослідити завдання та принципи державної політики України у сфері охорони та безпеки праці;
- розглянути стан нормативно-правового забезпечення у галузі охорони та безпеки праці в Україні;
- вивчити кращий закордонний досвід та перспективи міжнародного співробітництва України у галузі охорони та безпеки праці;
- проаналізувати сучасний стан та актуальні проблеми розвитку вітчизняної системи безпеки й охорони праці;
- виокремити актуальні напрями формування превентивної культури охорони праці для забезпечення безпечних умов праці;

- виявити напрями вдосконалення державного регулювання безпеки й охорони праці в Україні за сучасних умов.

Об’єктом дослідження є державна політика в галузі охорони праці.

Предметом дослідження є сукупність інструментів і напрямів щодо забезпечення охорони та безпеки праці в сучасних умовах.

Методологічну основу дослідження складають нормативно правові та законодавчі документи, фундаментальні положення управлінської науки, наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань з питань охорони та гігієни праці й забезпечення безпечних умов праці.

У роботі використано такі методи дослідження: методи логічного узагальнення, системного аналізу та синтезу, спостереження, описовий, порівняльний, графічний тощо.

Інформаційною базою дослідження виступили: нормативно-правові акти України, наукові розробки вчених, матеріали періодичних видань; ресурси мережі Internet з даної проблематики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у дослідженні сучасного стану та перспективних напрямів удосконалення системи управління охороною праці у вітчизняних реаліях.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в виокремленні головних завдань щодо державного та бізнес регулювання безпеки й охорони праці в Україні за сучасних умов.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах в нашій країні зроблено перші кроки щодо формування нормативно-правових засад для забезпечення функціонування моделі, що поєднує державне та договірне регулювання в сфері умов та охорони праці. При цьому державне регулювання умов праці на робочому місці здійснюється шляхом встановлення мінімальних соціальних стандартів, рамкових зобов'язань, тоді як конкретні кількісні параметри мають визначатися через використання механізмів соціального діалогу – під час укладення колективних договорів та угод різних рівнів. Водночас загострення проблем збереження і розвитку трудового потенціалу в умовах економічної та демографічної кризи в Україні вимагає створення ефективних механізмів забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці.

Нажаль, негативному стану охорони праці в Україні сьогодні сприяють низка факторів: відсутність ефективної державної політики у сфері охорони праці та здоров'я працівників; відсутність Національного плану дій щодо вирішення проблемних питань з охорони праці та попередження виробничих ризиків; нехтування виконанням своїх обов'язків у цій сфері, починаючи від Уряду, центральних та місцевих органів виконавчої влади до суб'єктів господарювання; відсутність державної системи управління охороною праці в окремих галузях економіки та у регіонах (адміністративно-територіальних одиницях України); відсутність економічних методів стимулювання роботодавців щодо попередження настання нещасних випадків на виробництві; явно недостатнє фінансування профілактичних заходів і засобів з охорони праці з Державного та місцевих бюджетів, Фондів соціального страхування та роботодавців тощо.

Руйнівні тенденції, які призводять до ослаблення трудового потенціалу та погіршення демографічної ситуації в країні, обумовлені низкою потенційних причин, які створюють фундамент для суттєвого погіршення умов праці, високого рівня професійних захворювань в Україні, зокрема:

відсутність фінансової відповідальності за стан промислової безпеки та охорони праці з боку власників підприємств або не великий розмір штрафів; приховування роботодавцями кількості нещасних випадків від розслідування і обліку, що призводить до фальсифікації звітних показників та ігнорування прав потерпілих на виробництві; негативна тенденція економії витрат на гарантування безпеки праці для новостворюваних підприємств, особливо суб'єктів малого бізнесу як резерв зниження витрат і собівартості продукції; неформальна зайнятість; відсутність належної професійної підготовки молодих робітників; зростаюча кількість підприємств різних форми власності зі шкідливими та небезпечними умовами праці тощо.

Проблемні питання в сфері охорони праці в Україні мають системний та довготривалий характер і більшість з них пов'язані із організаційними та фінансовими питаннями, тож проблема удосконалення системи управління охороною праці потребує уваги широкого загалу - від державних органів різних рівнів до роботодавців та громадськості.

Створення повноцінних умов для відтворення, збереження і розвитку робочої сили, соціальна захищеність людей найманої праці через безпеку та охорону праці на робочому місці має стати загальнонаціональним пріоритетом України. На заміну концепції стовідсоткової безпеки має прийти підхід, орієнтований на запобігання ризиків, що базується на вивченні факторів і джерел небезпеки, передбаченні розвитку небажаних подій та оцінюванні їх наслідків.

Першочерговим кроком має стати реалізація схваленої у 2018 р. Урядом Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні, яка направлена на вирішення низки завдань: удосконалення законодавства з безпеки та гігієни праці з одночасним підвищенням рівня безпеки та гігієни праці працівників; забезпечення правової бази для національної системи запобігання виробничим ризикам і заохочення до створення безпечних і здорових умов праці шляхом прийняття нового закону щодо безпеки та гігієни праці; перехід від заходів реагування на нещасні випадки, що базуються на

усуненні наслідків, до заходів оцінювання виробничих ризиків та їх запобігання; участь усіх сторін соціального діалогу у процесі формування і реалізації політики з безпеки та гігієни праці; проведення навчання працівників та інформування суспільства з питань безпеки та гігієни праці та підготовка фахівців для підприємств, органів влади, а також викладачів та експертів з питань безпеки та гігієни праці; стимулювання роботодавців до проведення добровільного аудиту з питань безпеки та гігієни праці; запровадження механізму економічного стимулювання роботодавців та працівників для заохочення їх до створення безпечних і здорових умов праці; модернізація системи реєстрації нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань, аварій, небезпечних подій та інцидентів, повідомлення про такі факти і проведення відповідних розслідувань тощо.

Реалізація зазначених завдань сумісно з дослідженням та запровадженням іноземного досвіду у питаннях охорони та безпеки праці, системне та довготривале міжнародне співробітництво в зазначеній галузі можуть виступити ефективним запобіжним заходом та надати можливість поліпшити стан охорони праці, запобігати фінансовим, матеріальним і людським втратам від нещасних випадків, профзахворювань, аварій на виробництвах тощо, що суттєво змінить демографічну ситуацію в країні та відіб’ється на якості життя.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вечурко С. До питання державної політики України у сфері охорони праці з огляду на інтеграцію до Європейського Союзу. Віче. 2013. №8. С. 9-11.URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2013_8_5 (дата звернення: 11.11.2019).

2. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навч. посіб. Київ: ЦУЛ. 2009. 280 с.

3. Гриньов С.Я. Про стан культури охорони праці керівників підприємств. Sience and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology. 2013. Issue: 10 Oct.2013. Budapest. P. 66-69.

4. Гринюк В.А. Формування превентивної культури охорони праці на підприємствах. URL: https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2795/3grynyuk1.pdf (дата звернення: 11.11.2019).

5. Грищук М.В. Нормативно-правове регулювання охорони праці в Україні: реалії та перспективи. Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". 2012. №2(6). URL: http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12hmvrtp.pdf (дата звернення: 18.11.2019).

6. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 2.12.2019).

7. Державна служба України з питань праці. Офіційний сайт. URL: http://dsp.gov.ua/ (дата звернення: 5.12.2019).

8. Дмитрук С.М. Безпечні умови праці - мета держави, роботодавців і працівників. Імперативи та інноваційні механізми забезпечення гідної праці в умовах становлення нової економіки: зб. тез доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф.; 25-26 квіт. 2017 р. К.: КНЕУ, 2017. С.299-301.

9. Древаль Ю.Д. Участь МОП у формуванні та вдосконаленні культури охорони праці. Соціально-трудові відносини: теорія та практика: зб. наук. праць. 2016. № 2 (12). С. 58-66.

10. Древаль Ю.Д., Шароватова О.П. Актуальні питання формування державної політики у сфері охорони праці та промислової безпеки. Технополис. 2017. № 11 (251). С. 26-27.

11. Дудін В. Чи стартує у 2019 р. реформа охорони праці і яка саме? URL: https://rev.org.ua/chi-startuye-u-2019-r-reforma-oxoroni-praci-i-yaka-same/ (дата звернення: 10.12.2019).

12. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров‘я» від 19.11.1992 р. № 2801-XII, редакція від 01.01.2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12?lang=ru (дата звернення: 25.11.2019).

13. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. №4004-XII, редакція від 04.10.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#n498 (дата звернення: 27.11.2019).

14. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. №1105-XIV, редакція від 11.10.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14 (дата звернення: 30.11.2019).

15. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2018 роки» від 4.04.2013 р. № 178-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. №10. ст.112

16. Закон «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. №2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19?lang (дата звернення: 28.11.2019).

17. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 №2694‑XII, редакція від 20.01.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2694-12 (дата звернення: 19.11.2019).

18. Зеркалов Д. В. Безпека праці: монографія. Київ: Основа, 2012. 637 с.

19. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. №322-VIII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main (дата звернення: 20.11.2019).

20. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96‑ВР. Відом. Верхов. Ради України. 1996. №30. Ст. 141.

21. Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні. Розпорядження КМУ від 12.12.2018р. №989-р. URL: https://zakon. rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80 (дата звернення: 8.12.2019).

22. Костенко О.М., Лапенко Т.Г., Дрожчана О.У. Стан охорони праці в Україні на сучасному етапі. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2017. Вип. 180. С. 346-351. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_180_50 (дата звернення 29.11.2019).

23. Кравченко М.В. Шляхи вдосконалення державного регулювання безпеки й охорони праці в системі соціального захисту. Державне будівництво. 2009. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_1_12 (дата звернення: 28.11.2019).

24. Лагутіна І.В. Забезпечення права на безпечні та здорові умови праці шляхом формування превентивно культури охорони праці. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Випуск 2. Том 2. С.56-60. URL: http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo02/part_2/13.pdf (дата звернення: 28.11.2019).

25. Лисюк М. Культура охорони праці на підприємстві. Охорона праці. 2010. №11. С.12-13.

26. Міжнародне співробітництво та досвід в галузі охорони праці. Впровадження системи ризикоорієнтованого підходу на підприємствах (частини I-IV). URL: https://www.kh.dsp.gov.ua/ (дата звернення: 23.11.2019).

27. Національний профіль з безпеки та гігієни праці Україна. Проект ЄС-МОП зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці і подолання незадекларованої праці. МОП. 2018. 208 с.

28. Новак І.М., Котова Н.І. Формування сучасної системи професійної безпеки та охорони праці в Україні. Демографія та соціальна економіка. 2011. № 1. С. 110-117.

29. Романів Л.В., Бабух І.Б. Охорона праці в Україні: проблеми, досвід, перспективи. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Вип. 4 (108). С. 222-228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_4_28 (дата звернення: 26.11.2019).

30. Трофімчук В. Наш вибір - інтеграція! Охорона праці. 2015. №5. С. 13.-17. URL: http://ohoronapraci.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/12/05-2015-Ukr.pdf (дата звернення: 9.12.2019).

31. Фонд соціального страхування України. Офіційний сайт. URL: http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index (дата звернення: 21.11.2019).

32. Чабан В.Й. Соціально-економічні основи охорони праці. Охорона праці та безпека життєдіяльності. Серія «Технічні науки». 2011. Вип. 1(53) С. 214-219.

33. Чудовський В. І. Охорона праці - національна проблема держави в умовах ринкових відносин. Право і Безпека. 2011. № 3. С. 259-263. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_3_59 (дата звернення: 30.11.2019).

34. Яковлєв О.А. Принципи державної політики в галузі охорони праці: погляд правника. Право та інновації. 2017. №2 (18). С.75-80.

35. Яцкін В.І. Досвід зарубіжних країн у сфері державного регулювання проблем охорони праці. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 3. С. 395-400. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2013_3_55 (дата звернення: 16.11.2019).